

Kovinis rengimas Savanorių pajėgose vyko, vyksta ir vyks

Ekonominis sunkmetis, skaudžiai palietęs visas mūsų valstybės gyvenimo sritis, savaime suprantama, jaučiamas ir ginkluotose pajėgose: dalies jau suplanuotų dalykų tenka atsisakyti arba jų įgyvendinimas atidedamas ateičiai. Ar dėl tokio taupymo režimo nenukenčia karių savanorių mokymas ir apskritai visas kovinis rengimas pajėgose, kai tenka skaičiuoti kiekvieną litą? Krašto apsaugos savanorių pajėgų vadas plk. Antanas PLIESKIS atsako į „Savanorio“ redaktoriaus ats. kpt. Vytauto Voverio klausimus.

– O mes niekada be reikalo ir neišlaidavome, puikiai suprasdami, kad tos lėšos, kurias skiria valstybė yra visos tautos, vadinasi ir mūsų, pinigai, nes juk kiekvienas karys taip pat yra mokesčių mokėtojas. Ekonominis sunkmetis tik dar labiau paskatino skaičiuoti, racionaliau planuoti ir prisiminti seną išminį: tris kartus pamatuok ir tik tada kirpk. Ne tik prisiminti, bet ir ją vadovautis. Vienokius ar kitokius sprendimus galiausiai nulemia ne emocijos, bet šaltas protas, savo galimybių suvokimas ir prioritetai.

Štai apie tuos prioritetus, Tamsta pulkininke, ir norėtusi išgirsti. Kovinis rengimas – pats svarbiausias prioritetas. Kaip jis vyksta pajėgose šiuo metu?

– Kovinis rengimas Savanorių pajėgose vyko, vyksta ir vyks, tai mūsų, kaip ir visos kariuomenės, veiklos pagrindas.

Daugelis darbų, numatytų šiems metams, jau padaryti, viskas vyksta pagal planą ir grafiką. Nuo metų pradžios vyksta PAG-10 grupės pasirengimas mi-

sijai. Lietuvos misija Kosove, kurią vykdė Savanorių pajėgų kariai, užbaigta, gegužės pabaigoje sugrįžo paskutinis mūsų būrys KFOR-20 ir dabar visas dėmesys sutelktas į Lietuvos išpareigojimų vykdymą Afganistane.

Balandžio mėnesį vyko dvi rinktinės – Dariaus ir Girėno bei Vyčio – štabų vertinamosios pratybos, rudenį vyks kitose rinktinėse. Prasidėjo ir kuopų vertinamosios pratybos, kuriose atsiskleidžia ne tik karių savanorių bendrasis pasirengimas, bet ir vadų gebėjimai bei profesionalumas, o tai galiausiai ir lemia pajėgų kovinio pasirengimo lygį. Kariai savanoriai dalyvauja taikos meto užduočių operacinių pajėgumų pasirengime. Šiuo metu rinktinėse turime kuopas, užsiėmimai jose vyksta pagal planą ir kuopos pasirengusios vykdyti užduotis kartu su Geležinio Vilko brigada. Bus ir bendros pratybos. Dalyvaujame ne tik bendruose mokymuose su brigada, bet ir su danais, kitų NATO šalių pajėgomis, o tai taip pat duoda naudos karių savanorių koviniam pasirengimui.

Plk. Antanas Plieskis

Gintauto Tiškos nuotr.

Dar visai neseniai buvo nuogaštauojama, kad atsisakius privalomosios tarnybos gali pritrūkti ir savanorių. Taip neatsitiko, gal net atvirkščiai, dabar į pajėgas ateina žmonės, kurie tikrai nori tarnauti. Kaip vyksta jų kovinis rengimas?

– Kurie anksčiau sukldavo į Savanorių pajėgas tik norėdami, dėl įvairiausių priežasčių, išvengti tarnybos reguliariuosiuose daliniuose, šiandien susidomėjimą kario savanorio tarnyba prarado. Manychiau, kad tai tik į naudą pajėgoms; į kuopas dabar atei-

na jauni vaikinai ir merginos, suinteresuoti tarnauti, atlikti savo pareigą Tėvynei, išmokti ją ginti. Džiugu, kad kyla jaunų savanorių išsilavinimo lygis, sulaukiame ir jau baigusią aukštąsias mokyklas, ir studentų. Bazinis kario savanorio kursas vyksta Butigeidžio dragūnų mokomajame batalione, šiais metais (iki rugpjūčio vidurio) bazinį kario savanorio įgūdžių kursą jau baigė 500 mūsų pajėgų karių. Vyksta ir specialistų mokymas.

Nukelta į 4 psl.

Didžiosios Kovos rinktinės savanoriai Pabradės poligone.

Vrš. Eugenijaus Žygaičio nuotr.

Šilinės atlaidų pirmoji diena skirta Lietuvos kariams ir partizanams

Danguolė BIČKAUSKIENĖ

Krašto apsaugos ministrės patarėja viešiesiems ryšiams

Rugsėjo 8 d. krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė pakeliui į Šilinės atlaidus dalyvavo paminklo, skirto nužudytų pasipriešinimo kovų dalyvių atminimui, pašventinimo iškilmėse Gruzdiškės kalnelyje, to paties pavadinimo kaime Raseinių seniūnijoje.

1944-1953 m. Raseinių apskrities kalėjime buvo kalinami Raseinių ir kitų apskričių gyventojai, kurie priešinosi sovietiniam režimui. Iškankintus ir nužudytus kovotojus, partizanus, jų rėmėjus enkėvedistai sumesdavo į nuo karo likusius apkasus ir užkasdavo. Prasidėjus Lietuvos atgimimui, 1989 m. tremtinių, politinių kalinių, buvusių partizanų iniciatyva ši vieta buvo paženklinta kryžiais, o šiais metais Raseinių savivaldybė nužudytųjų atminimą pagerbė pastatydama paminklą.

Paminklą pašventino Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Krašto apsaugos ministrė R. Juknevičienė sveikindama visus susirinkusius sakė: „Šiuos metus Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs Laisvės Kovų Sąjūdžio metais. Prieš šešiasdešimt metų visos Lietuvos partizanų vadai susirinkę pasirašė, kad Lietuva bus laisva, nors tuo metu aplinkui siautėjo smurtas. Šiandien Lietuva laisva ir mes galime atiduoti pagarbą visiems kovojusiems už mūsų laisvę. Lietuvoje dar daug tokių nepaženklintų „Gruzdiškės kalnelių“, kur guli nukankinti ir nužudyti laisvės kovotojai. Mums visiems reikia stengtis ir dar daug padaryti, kad jie būtų pagerbti“.

Žuvusiųjų atminimą švių salvėmis pagerbė Lietuvos kariai.

Po paminklo pašventinimo iškilmių krašto apsaugos ministrė išvyko į Šiluvą, kur dalyvavo mišiose, kurios tradiciškai buvo aukojamos už Lietuvos karių, savanorių, šaulius ir partizanus švenčiant Šv. Mergelės Marijos gimimo atlaidus. Šiais metais Šilinių atlaiduose buvo pagerbtas ir Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio jubiliejus.

Krašto apsaugos ministrė R. Juknevičienė po pamaldų kreipėsi į Šiluvos miestelio aikštėje gausiai susirinkusius maldininkus, Lietuvos karių, šaulius ir partizanus. Ministrė sakė: „Prieškario Lietuva buvo du dešimtmečius, dabartinė Lietuva artėja prie savo dvidešimtmečio.“

Nukelta į 2 psl.

Papilyje apie lietuvių vargus ir viltis

Papilyje rugpjūčio 23 d. vyko dienos stalinizmo ir nacizmo aukoms atminti ir Baltijos kelio dvidešimtmečiui skirtas renginys, kurį sudarė kelios dalys: pamaldos Papilio evangelikų reformatų bažnyčioje, eisena į Papilio partizanų kapines ir pats minėjimas. Dalyvavo Papilio seniūnas Gediminas Arnašius, krašto puoselėtoja Edita Lansbergienė, kraštiečių Valė Pavilionienė, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos ir Lietuvos kariuomenės savanorių draugijos uniformuoti nariai, giedojo politinių kalinių ir tremtinių choras „Laisvė“ (vadovas Bronius Jankauskas); buvo perskaitytas Seimo nario Valdemaro Valkiūno sveikinimas. Kalbėjo geologijos mokslų daktaras ats. gr. Vytautas Račkauskas (LKKSS), papilėnė Valė Pavilionienė ir humanitarinių mokslų daktaras ats. ltn. Vidmantas Kuprevičius (LKSD). Renginį fotografavo Živilė Zablackaitė, o filmavo Diana Steponėnienė. Renginį organizavo ir vedė Dalia Gelažnykaitė- Liaukevičienė bei Vidmantas Kuprevičius. Iškilės baigėsi bendromis vaišėmis Papilio evangelikų reformatų parapijos namuose.

Ats.ltn. **Vidmantas KUPREVIČIUS**
LKSD

Šventė prasidėjo pamaldomis Papilio evangelikų reformatų bažnyčioje. Abipus Dievo stalo buvo išrikiuotos dvi vėliavų grupės su Valstybės vėliava, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos, Lietuvos kariuomenės savanorių draugijos vėliavomis. Choras „Laisvė“ ir Papilio evangelikų reformatų parapijos giedotojos jautriai sugiedojo krikščioniškas giesmes „Dieve, arčiau Tavęs“ bei „O, mano Viešpatie“. Šventojo Rašto eilutes įkvėptai skaitė diakonas Jonas Juronis, o jaudinančią ir ramų, susimąstyti bei perkainoti savo vertybines pozicijas skatinančią, pamokslą pasakė Lietuvos evangelikų bažnyčios generalinis superintendentas kunigas Algimantas Kvedaravičius. Pamaldoms pasibaigus, šventės dalyviai išsiriškiavo į darnią

eiseną: už eisena vedančių kunigų,ėjo vėliavų grupės, „Laisvės“ choristai, parapijiečiai, kiti papilėnai ir miestelio svečiai. Pagrindine gatve procesija nusidriekė į Papilio partizanų kapines, kur stribai į šulinių už gaisrinės smetės nužudytus Lietuvos partizanus ir jų ryšininkus, tiek reformatų, tiek katalikų tikėjimo. Šiame memoriale, kur stūkso du to paties meistro kryžiai-broliai (su rūpintojėliu - katalikiškas, ir be - reformatiškas), tarsi Tėvynę glėbiančios rankos, pora juodo granito memorialinių stelių bei žalio pylimo-kapo vidury – kalvio darbo saulutė, tarsi baltų lelijų pakylėta...

Kapinių šventę (tai pamaldos kapinėse ir mirusių paminėjimas, nes reformatai už mirusiuosius nesimeldžia, tik juos prisimena. Konformacijos laikais kilęs paprotys, kai rinktis nepersekojamiems tebuvo galima tik kapeliuose) laikė jau minėtieji kunigai. Buvo prisimena-

Eisena Papilio gatvėmis

Živilės Zablackaitės nuotr.

mi čia užkastieji, palaidotieji čia, prašant, kad Dievas neleistų užgesinti jų atminčiai: partizanų vadas Bronius Žilinskas, Povilas Skiauterė, Tauteris iš Miliūnų kaimo, Vladas Būtėnas, Galvanauškas iš Mikalių kaimo, Jonas Šlekys, Kostas Vėjelis, dvylika vyrų, žuvusių Kojeliškių mūšyje, vyrai, žuvę Satkūnų mūšyje, penkiolika vyrų, žuvusių Sviliuose... Po apniukusiu pilku šiaurės Lietuvos dangumi sugiedota Tautiška giesmė.

Dvi XX a. totalitarizmo – sovietinio ir nacistinio – hidros ataugos savo suokalbiu mūsų tautai sukėlė daug skausmo, atvėrė didžius išbandymus. Kun. A. Kvedaravičiaus pamokslas, remiantis Jono evangelija (15.13): „Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“, leido suprasti, kokią šurpią takoskyrą mūsų tautoje atvėrė sovietmetis, kvietė suvokti, kas svarbiausia, kai padėtis yra ribinė, nuspręsti turi

tik pats: „Broliai ir seserys! Jėzus šį palyginimą pasakė beveik kaip apie savo pasiaukojančią mirtį. Jo žodžiai, tai grūdas, kritęs į žemę, kuris duos gausius vaisius ir palaimins ateinančias kartas. Tačiau šie žodžiai ne tik apie Jėzaus mirtį, o bendrai – apie pasiaukojamą mirtį. Ji turi atnešti vaisius ir tapti palaiminimu kitiems. Mes neturime prarasti tikėjimo, kad ir mūsų brolių žūtis atneš vaisius ir taps mūsų tautos gyvenimo galia.

Prisiminkime, kai tik Lietuvos žemę pradėjo trypti purvini svietimos armijos batai, kai pirmi kankinių vagonai pajudėjo į Sibirą, iškilus mūsų poetas taip pradėjo raudoti: Vienas kraujo lašas būt tave apgynęs, / Bet varge tu vieno jo pasigedai, / Nors visi žadėjom mirti už tėvynę - / Liko netesėti mūsų pažadai... [Jonas Aistis]. Tomis neviltingomis dienomis poetas tikrai negalėjo tikėti, kad tremties vagonams

dundant, pakils lietuvis savo niekinamos tėvų žemės ginti. Dešimties tūkstančių beveik vienu metu, jaunų ir senų, reformatų ir katalikų, susibūrė į Lietuvos pasipriešinimo okupantams kariuomenę. Silpnadvasiai gi pasuko Judo Iskarijoto keliu. Ir kai žuvusiųjų laisvės kovotojų kūnai buvo mėtomi čia [Papilio] gatvėje, - sąžinės likučiai šaukė išdavikams: „Kainai, tu užmušei Abelį, Kainai, tu nužudei savo brolių! Žemė tavęs nepriims, ir kirminai bus tavo kapo guolis“. Taip skambėjo jų ausyse ir todėl, kad Judo pasekėjų būna visais laikais“.

„Laisvė“ sugiedojo „Susimąstęs Kristus“ ir „Aš turėjau draugą gerą“. Sudainavo „Neverk, motut“, „Lietuva brangi“, „Partizano motina“...

Papilio evangelikų reformatų bažnyčioje ir miestelyje kariai taip iškilmingai lankėsi tik prieš II pasaulinį karą.

Laipsniai

Suteiktas aukštesnis – atsargos vyresniojo leitenanto – laipsnis ats. ltn. Vytautui Audzijoniui

Vlado Montvydo sodyboje

Kpt. **Ramūnas RAZGUS**

Žemaičių rinktinės štabo S5 skyriaus viršininkas

Rugpjūčio 29 d. Varnių katedroje buvo mišios už Lietuvos laisvę gynusius partizanus. Po mišių Navardėnų kaime monsijnoras Alfonsas Svarinskas pašventino kryžių buvusioje Vlado Montvydo sodyboje. Cereemonijoje dalyvavo ne tik politiniai kaliniai, trem-

tiniai, V. Montvydo giminaičiai, bet ir Žemaičių rinktinės savanoriai. Koncertavo tautinės muzikos ir šokių ansamblis „Žemaitukas“

Vladas Montvydas gimė 1911 m. Varnių valsčiuje. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo aktyvus šaulys. Partizanas nuo 1944 m., vadovavo LLA Telšių apskrities vanagams, nuo 1948 m. – Žemaičių partizanų apygardai. Žuvo 1953 m. rugpjūčio 23 d. prie Lukšto ežero.

Stalo futbolo turnyras

PAG-10 informavimo karininkas vyr.ltn. Skomantas Povilonis ir kpt. Kestutis Pileckas prieš Dainavos rinktinės vado mjr. Arturo Jasinsko sūnus dvyinius Hugą ir Arną Jasinskus.

Autorės nuotr.

Asta KAZLAUSKIENĖ

Dainavos rinktinė

Rugsėjo 12 d. Alytuje, Rotušės aikštėje, vyko labdaringas stalo futbolo turnyras, kurį organizavo PAG-10 kariai. Į šią akciją įsijungė ir Lietuvos stalo futbolo federacija.

Surinktos lėšos skirtos stalo futbolo įrangai, kurią kariai rudėnį nugabens ir perduos Afganistano moksleiviams. Padovanoti stalo futbolo stalai padidins Goro provincijos moksleivių užimtumą ir sudoms šia sporto šaka.

Visą dieną trukusiame turnyre dalyvavo Dainavos rinktinės, Birutės bataliono kariai, alytiškiai ir miesto svečiai. Pakalbinti turnyro dalyviai tvirtino, jog šis žaidimas – puikus laisvalaikio praleidimo būdas.

Prizus įsteigė Dainavos rinktinė ir Nacionalinė stalo futbolo federacija.

Šilinės atlaidų pirmoji diena skirta Lietuvos kariams ir partizanams

Atkelta iš 1 psl.

Tikiu, kad peržengus šią ribą psichologiškai bus lengviau, tapsime dar laisvesni“. R. Juknevičienė kalbėjo, kad šv. mišių metu maldoje ji prašė „mūsų kariams pašaukimo, o visiems ištvėrmės soli-

džiai išgyventi sunkmetį. Prašiau, kad Lietuvos žmonės suprastų kariuomenės svarbą, juk dar taip neseniai maitinome svetimą. Prašiau sau atsakomybės ir visiems mums tikėjimo, kad tiesa yra stipri“.

Lietuvos kariuomenės vadas gen. mjr. Arvydas Pocius, tar-

damas padėkos žodį, pabrėžė: „Kariui svarbu ne tik fizinis pasirengimas ir gera ginkluotė, svarbiausia – jis turi būti stiprus dvasiškai“.

Po visų iškilmingų pamaldų Krašto apsaugos ministerijos ir kariuomenės vadovybė kartu su arkivyskupu Sigitu Tamkevičiumi apsilankė atidarytuose Šiluvos muziejuje ir Šiluvos piligrimų informacijos centre.

Mūsų žvalgai Latvijoje

Vyr. ltn. Gintaras
PASPIRGĖLIS

Vyčio rinktinės štabo S2 skyriaus
karininkas

Rugsėjo 11–13 d. Latvijoje vyko tarptautinės žvalgybos patulio varžybos. Nors Latvijoje šiuo metu yra ypatingai sunki ekonominė padėtis, tačiau *Zemessardzės* vadovybės ir karių pastangomis buvo surasti rėmėjai, kurie padėjo suorganizuoti jau tradicija tapusį renginį. Šiais metais tai buvo jau 17-osios patulio varžybos. Kiekvienais metais jos organizuojamos vis kitame Latvijos regione – šiemet tai buvo Preilių miestelis ir jo apylinkės (apie 50 km į šiaurę nuo Daugpilio).

Kaip ir kiekvienais metais į varžybas buvo kviečiamos ir komandos iš užsienio. Kaip savo kalboje minėjo *Zemessardzės* vadas, šiemet kviestos Jungtinių Amerikos Valstijų, Estijos, Danijos, Olandijos ir kitų valstybių komandos, tačiau atvyko tik lietuviai.

Vyčio rinktinės žvalgai latvių varžybose yra dalyvavę ir anksčiau, tik šįkart, atsižvelgiant į ne lengvą ekonominę situaciją Lietuvoje, rinktinės kariai, gavę Savanorių pajėgų vadovybės leidimą, važiavo už savo pinigų. Rinktinės profesinės karo tarnybos kariai ir savanoriai siekia išlaikyti ir dar labiau sustiprinti bendradarbiavimą su Latvijos savanoriais. Be to, kadangi varžybose dalyvavusių Lietuvos komandų nariai daugiausia tarnauja rinktinės žvalgų padalinuose ir S2 skyriuje, tai žvalgybos patulio varžybų metu įgytos žinios

ir patirtis naudinga karių kasdieninei tarnybai.

Jau antrus metus iš eilės varžuoja dvi komandos – vyrų (4 vyrai) ir mišri (2 vyrai ir 2 moterys). Mišrioje komandoje buvo vyr. ltn. Haroldas Grigalionis, j. psk. Eugenijus Strelčiūnas, j. srz. Rima Ponomariovienė ir gr. Ingrida Noreikytė, o vyrų – kpt. Arūnas Norkevičius, vyr. ltn. Valerijus Gruodis, vyr. ltn. Gintaras Paspirgėlis, j. srz. Marius Merkelis. Taip pat su komandomis vyko 2 atsarginiai kariai – gr. Evaldas Rinkevičius ir gr. Saulius Janisėlis – kurie, esant reikalui, iki varžybų pradžios būtų galėję pakeisti kitus komandos karius.

Rugsėjo 11 d. 16.00 val. šalia Preilių miestelio esančio Latvijos *Zemessardzės* 35-ojo pėstininkų bataliono teritorijoje buvo įkurta stovyklavietė – nedidelis palapinių miestelis, kuriame apgyvendinti varžybų dalyviai. Atvykusios komandos užsiregistravo ir gavo kovinį įsakymą – patulio varžybų legendą.

Įsikūrus, komandoms buvo pristatyti ginklai – automatiniai šautuvai AK-47 ir AK-4MT bei pistoletai PM ir M49, kurie bus naudojami patulio užduotyse, ir gavo numerius: Lietuvos mišriai komandai teko 7, o vyrų – 12 numeris. Išsiaiškinus užduotį, pradėjome ruošti reikalingą ekipuotę. Varžybų nuostatuose pateiktas sąrašas daiktų, kuriuos privalo turėti kariai, be to kiekvieno komandos nario kuprinė turėjo sverti ne mažiau kaip 10 kg, todėl kariams teko gerai pagalvoti – ką be reikalaujamų daiktų dar dėti į

kuprinę, nes išėjus iš stovyklos, ką pasiimi su savimi, turėsi ir neštis visą laiką.

Pirmoji užduotis – naktinis šaudymas. Nuo 20.30 val., kas pusvalandį, komandos autobusu iš palapinių miestelio buvo vežamos į 35-ojo *Zemessardzės* pėstininkų bataliono šaudyklą, kur ir teko šaudyti į 100 m atstumu pastatytus taikinius iš automatinų šautuvų AK-4MT. Kiekvienas komandos narys gavo po 10 šovinių ir per laiką, kai taikiniai apšviesti, turėjo šaudyti į jam skirtą taikinį. Pabaigus rungtį, komandos buvo parvežtos atgal į palapinių miestelį ir, jau žinodamos kada jos turi stovėti starto linijoje, gavo laiko poilsiui.

Nuo 6.00 val. žvalgybos patulio varžybų *Zemessardzės patrula 2009* komandos dalyvės kas 5 min. buvo leidžiamos į trasą. Vyčio rinktinės mišri komanda startavo 6.42 val., o vyrų komanda – 7.12 val. Starto vietoje buvo sveriamos dalyvių kuprinės. Bet kurioje trasos vietoje svėrimas galėjo būti pakartotas. Po to komandos suskirstomos poromis ir atlieka pirmąsias užduotis – viena pora turi atpažinti kokios šalies kariai, technika ar ginkluotė jiems rodoma, kita – ant aeronuotraukos pažymėtus taškus turi rasti tos vietovės žemėlapyje. Įveikus šias užduotis komandos gavusios sekančio taško koordinatas išsina į trasą.

Komandos turėjo įveikti 18 skirtingų užduočių, kurios reikalavo karių fizinio pasirengimo ir žinių ir sumanumo. Užduotyse išdėstytos 25 km ilgio trasoje. Varžybų dalyviai turėjo atpažinti ka-

rinę techniką, ginklus, minas, parodyti savo įgūdžius ir žinias suteikiant pirmąją medicininę pagalbą sužeistajam, surenkant ginklus ir pan. Taip pat kariai buvo testuojami, ar yra pastabūs atlikdami vieną ar kitą užduotį, ar moka užsidėti dujokaukę. Be to dar teko parodyti savo rankos mklumą šaudant pistoletu M-49 ir beatošliaužiu pabūkle. Varžybų pabaigoje komandos turėjo įveikti kliūčių ruožą.

Visoms komandoms pabaigus vykdyti paskutinę rungtį, organizatoriai kibo į darbą ir skaičiavo rezultatus. Iš viso patulio varžybose dalyvavo 31 komanda, tarp jų aštuonios mišrios.

Varžybų uždarymas prasidėjo rugsėjo 13 d. 9.00 val. iškilminga rikiuote, kurioje stovėjo Latvijos ir Lietuvos komandų kariai. Cereemonija pradėta skambant Lietuvos ir Latvijos himnams.

Zemessardzės vadas plk. J. Zeibartas pasveikino varžybų dalyvius, pasidžiaugė lietuvių dalyvavimu ir išreiškė viltį, kad lietuvių ir latvių bendradarbiavimas tęsis ir toliau. Lietuvos komandoms įteiktos atminimo dovanos.

Prasidėjo visų laukta akimirka – apdovanojimai. Pirmiausia buvo apdovanotos mišrios komandos užžėmusios prizines vietas. Vyčio rinktinės mišri komanda užėmė antrąją vietą. Komandos nariai apdovanoti daiktinėmis dovanomis ir medaliais, o komandos vadovui vyr. ltn. H. Grigalioniui įteikta taurė ir diplomas. Bendroje įskaitoje Vyčio rinktinės vyrų komanda užėmė aštuntąją vietą, o mišri – pasidalino keturiolikta – penkiolikta vieta su *Zemessardzės* 52-ojo pėstininkų bataliono vyrų komanda.

Rugpjūčio lietus

Ltn. Marius DAINYS

Vyčio rinktinės 501 kuopos II būrio vadas

Ataskaitinės pratybos vyksta kasmet, šie metai irgi ne išimtis. Rugpjūčio 22-osios rytą 501-osios pėstininkų kuopos savanoriai susirinko į pratybas „Rugpjūčio lietus“. Saulėtas rytas nežadėjo lietaus, tad karių nuotaika buvo pakili. Gavę įsakymą kariai išvyko į Gitėnų mišką, kur įrengė trikampę stovyklavietę.

Pirmąją dieną vyko kuopos kovinio rengimo užsiėmimai, kurių metu imitavome priešą, ketinantį užimti miestelį. Stabdymą įrengtose pozicijose vykdė 502-oji kuopa, o 501-osios pėstininkų kuopos kariai, po stabdymo, buvo priversti atsitraukti, neįvykdę iškeltos užduoties. Kitaip tariant, 502-ajai pėstininkų kuopai pavyko sustabdyti priešą, tai yra mūsų karius.

Rugpjūčio 22 d. jau trumpai pasirodė pirmieji lietaus lašai mums tarsi priminė apie 23-iosios rytą prasidėsiančias vertinamąsias pratybas. Išaušus, būrio vadui skaitant įsakymą, prasidėjo ir tikrasis rugpjūčio lietus. Kariai gavo įsakymą sustabdyti priešą. II skyriaus kariai paruošė pasalą artėjančiam priešui, o I skyriaus kariai užėmė įrengtas pirmines stabdymo pozicijas. Karių motyvacija išliko aukšta, nepaisant vis labiau stiprėjančio lietaus. Priešą imituojantiems 502-osios kuopos kariams judant keliu, kariai esantys pasalos pozicijose, atidengė ugnį. Tai privertė priešą sustabdyti judėjimą ir atsitraukti, o mūsų kariai tuo metu gavo papildomo laiko, priversdami priešą vykdyti reorganizaciją ir jau judėti lėčiau ir būti budresniems.

Pristabdę priešą, II skyriaus kariai atsitraukė į iš anksto paruoštas pirmines pozicijas. Priešui judant keliu „ugni“ atidengė I skyriaus kariai. Priešą imitavę kariai buvo priversti išsiskleisti ir pradėjo 501-osios pėstininkų kuopos karių įrengtų pozicijų puolimą. Dengdami I skyrių į mūsų įsijungė ir II skyriaus kariai, sukeldami papildomų rūpesčių priešui, kuris turėjo pulti jau dviem frontais. Vienam skyriui dengiant, kitas tuo metu atsitraukinėjo į papildomas pozicijas, kol galutinai pasitraukė iš mūšio.

501-osios pėstininkų kuopos kariai buvo priversti atsitraukti į antrines pozicijas, esančias už kelių šimtų metrų. Priešui toliau judant keliu, buvo atidengta ugnis. Priešas vėl pradėjo pozicijų puolimą, tačiau dėl mums palankios vietovės bei sutelktos ugnies, patyrė per daug nuostolių, kad toliau sugebėtų vykdyti savo puolimą ir buvo priverstas trauktis, neįvykdęs savo padaliniai iškeltos užduoties. Nors visi kariai dalyvavę stabdymo veiksmuose buvo kiauurai šlapi nuo lietaus, bet jautėmės laimingi ir patenkinti, kad įvykdėme vado iškeltą uždavinį.

Pasiekę nuolatinę dislokacijos vietą, puolėme valyti ginklus ir džiovinti, kad liktų laiko pailsėti bei atgauti jėgas, nes kitą dieną jau vėl teks grįžti prie kasdieninių darbų.

Kariuomenės vadas lankėsi Klaipėdoje

Inga ŠMITIENĖ
Kpt. Ramūnas RAZGUS

jis, tiesą sakant, puikiai pažįsta, gen. mjr. A. Pocius išvyko į dragūnų batalioną.

– Tarnaudami mes turime galvoti apie Tėvynės gynybą, apie mūsų tautą, kuri per amžius čia buvo ir bus. Nepriklausomybę prarasti yra labai lengva, bet atsikovoti ją – labai sunku. Lietuvos jaunajai kartai, taip pat ir jauniems kariams, turime perduoti tą stiprų jausmą – meilę Tėvynei, kad jie, mus pakeitę, jaustųsi stiprūs, tvirti ir būtų pasiryžę toliau saugoti Lietuvos nepriklausomybę, – sakė kariuomenės vadas dragūnams.

Darbinio vizito dienotvarkėje – susitikimas su bataliono karininkais. Jo metu bataliono vadas mjr. Saulius Paliulis pristatė LDK Butigėdžio dragūnų mokomąjį batalioną, 2009 metų veiklą ir keliamas užduotis. Kariuomenės vadas domėjosi bataliono personalo komplektavimu, rengimusi misijoms, specialistų ruošimu, rengiamais kursais. Taip pat buvo parodyta turima ginkluotė ir technika. Ypatingas dėmesys buvo skirtas Kairių poligonui.

Po pristatymo kariuomenės vadas apžiūrėjo bataliono muziejaus ekspoziciją ir pasirašė svečių knygoje.

Uostamiestyje atidaryta paroda apie Afganistaną

Žemaičių rinktinės vadas plk. ltn. Vytautas Reklaitis parodos atidaryme
Autorės nuotr.

Lauryna BALTRIMAITĖ

Žemaičių rinktinė

Rugsėjo 2 dieną Klaipėdos Ievos Simonaitytės bibliotekoje atidaryta paroda „Pažvelk – Afganistanas arti. Padėk – tu gali“. Šiuo projektu siekiama formuoti teigiamą Lietuvos vykdomos misijos Afganistane įvaizdį visuomenėje, pritraukiant pajėgų savanoriškai humanitarinei ir socialinei veiklai bei lėšų Goro provincijos atstatymui. Ši mobili paroda keliauja po Lietuvos apskritis ir skatina Lietuvos visuomenę atkreipti dėmesį į opiausias Afganistano problemas.

Parodos metu yra renkamos aukos, už kurias bus perkami žie-

miniai batai Afganistano Goro provincijos vaikams. Tikimasi, kad ir klaipėdiečiai prisidės prie tokios gražios idėjos. Parodoje eksponuojami Goro provincijos moterų rankdarbiai, tautiniai afganų drabužiai, Lietuvos archeologų radiniai, parvežti iš Goro provincijos, informacija apie Čagčarano vaikų globos namus, lietuvių liaudies pasakų knygelės dari kalba, įvairios nuotraukos bei informacinė medžiaga.

Spaudos konferencijoje į klausimus atsakinėjo Žemaičių rinktinės vadas plk. ltn. Vytautas Reklaitis, vadovavęs PAG-8 pamainai, taip pat kpt. Darius Jonaitis.

Pratybos skyrių ir grandžių vadams

Gr. Jurijus Švabovičius

Kpt. Gintautas Ciesiūnas

Vyr. lt. Česlovas Bogdanas

J. srž. Vytautas Stepanauskas

Vrš. **Eugenijaus ŽYGAIČIO**
fotoreportažas

Didžiosios Kovos rinktinėje, kaip ir kitose, suformuota kuopa taikos meto operacijoms užduotims vykdyti. Jos vadu paskirtas 802-osios pėstininkų kuopos vadas kpt. Gintautas Ciesiūnas, kariai surinkti iš įvairių rinktinės padalinių. Spalio mėnesį kuopos laukia vertinamosios pratybos, kartu su Geležinio Vilko brigados Birutės batalionu, o iki to laiko kariai savanoriai, susirinkę iš skirtingų kuopų, turi tapti tvirtu, gerai pasirengusiu koviniu vienetu.

Savanoriai – kariai motyvuoti ir ne kokie naujokėliai šauktiniai – savo darbą išmano, pareigas žino, daugeliui ir patirties nestinga, bet vis dėlto, kad įvairių padalinių kariai suprastų vienas kitą iš pirmo žvilgsnio, skyrininko frazės nuotrupos, reikia laiko ir bendro darbo. Geriausias mokymas – pratybos.

– Pasirengimą mes pradėjome liepos mėnesį, – sako I būrio vadas vyr. lt. Česlovas Bogdanas. – Pradžioje didžiausią dėmesį skyrėme teoriniams dalykams. Iškart krito į akis, kad daugelis karių teoriją išmano gerai, bet štai grandžių bei skyrių vadams stinga vadovavimo įgūdžių. Teoriškai skyrininkas žino kaip pasielgti vienu ar kitu atveju, o štai suformuluoti tiksliai, aiškiai ir trumpai užduotį ne visada moka ir užuot išakinėjęs, pradeda pasakoti. Patirties stoka. Todėl nusprendėme surengti šiuos mokymus tik grandžių ir skyrių vadams.

Mokymai vyko Pabradės poligone rugsėjo 12-13 dienomis.

– Pratybos intensyvos, – pasakoja kpt. G. Ciesiūnas. – Žygiui ir gynybos pozicijų įrengimui skirtos 4-5 valandos, toliau žvalgyba, pasala, tai jau naktį, o kita diena kariai turės įrengti skyriaus postą. Viską daro patys skyrių ir grandžių vadai, pasikeisdami – vieni vadovauja, kiti vykdo, o mes tik stebime, taisome, koreguojame. Manau, kad tai duos nemažai naudos.

Dauguma skyrininkų yra jauni savanoriai, ištarnavę po 3-4 metus ir jau dalyvavę ne vieneriuose mokymuose. J. srž. Vytautas Stepanauskas iš karo policijos kuopos yra Vilniaus universiteto matematikos magistras, gr. Rokas Urbonavičius irgi Universiteto studentas, tik studijuoja istoriją. Gr. Jurijus Švabovičius, baigiantis ketvirtus tarnybos metus, dirba firmoje padalinio vadovu.

– Draugas buvo šaulys, – šypsosi grandinis, – ir mane prikabino, tik nepasakė, kur tie šauliai įsikūrę. Beieškodamas šaulių, patikiau pas savanorius, čia ir pasilikau. Suderinti studijas, darbą, tarnybą nėra lengva, tačiau įmanoma, jeigu nori.

Festivalio „Maištingas rokas“ dalyviai prisijungs prie mūsų projekto

Ats. lt. **Aivaras BAGDONAS**

Didžiosios Kovos rinktinės karo policijos kuopa

Rugsėjo 5 d. roko muzikos gerbėjai Utenoje rinkosi į jau ketvirtąjį kasmetinį muzikos festivalį „Maištingas rokas“. Šiame festivalyje dalyvavo 15 grupių iš visos Lietuvos. Kai kurios iš jų dar jaunos ir nespėjusios išpopuliarėti.

Roko festivalyje grupių pasirodymą vertino Utenos Antano Šapokos gimnazijos pučiamųjų orkestro vadovas Vytautas Latonas, Utenos muzikos mokyklos direktorius Arūnas Katinas, savivaldybės atstovė Alina Pliskova, stilistė Elena Mickevičienė ir Didžiosios Kovos rinktinės karo policijos kuopos karys savanoris gr. Jogaila Milkeraitis (civilinė specialybė – prodiuseris).

Pasak savanorio, pastarasis festivalis atveria galimybę išgarsėti jauniems ir šiuo metu dar mažiau žinomiems atlikėjams. Anksčiau muzikos festivalyje „Maištingas rokas“ koncertavusios roko grupės

„Sweet Salt“ ir „Caramel Members“ šiuo metu jau yra gerai žinomos Lietuvoje. Štai dėl to Lietuvos roko grupės ir mėgsta šį festivalį, stengiasi jame dalyvauti. Festivalis populiarus ir tarp šio stiliaus muzikos gerbėjų, gausiai susirenkančių pasiklausyti grupių atliekamų kūrinių.

Gr. Jogailos Milkeraičio teigimu, pagrindinis festivalio „Maištingas rokas“ tikslas – „gyvos“ muzikos propagavimas, jaunų atlikėjų skatinimas, jų kūrybinių sugebėjimų tobulėjimas. Prizinę vietą festivalyje pelniusiai grupei „Decapod“ buvo pasiūlyta prisijungti prie KASP Didžiosios Kovos rinktinės ir karo policijos kuopos karių muzikinio projekto, kurio pagrindinis tikslas yra išleisti Lietuvos kariuomenei skirtų dainų kompaktinį diską.

Priminsime, jog šiuo metu savo kūrinius minėtam projektui jau yra įrašę įvairaus stiliaus estrados atlikėjai – Arvydas Martinėnas, Igoris Kofas, Rūta Lukoševičiūtė ir kiti.

Festivalio vertinimo komisija. Dešinėje – gr. Jogaila Milkeraitis

Kovinis rengimas Savanorių pajėgose vyko, vyksta ir vyks

Atkelta iš 1 psl.

Sistema veikia ir rezultatai akivaizdūs, nors sunkumų dėl ekonominės krizės turime, esame priversti taupyti.

Ar kartais mes ne per daug akcentuojame tik materialinius dalykus, tarsi ir užmiršdami, kad ne viską pinigai lemia? Štai mažas pavyzdys. Latvijos savanoriai organizuoja žvalgų varžybas, kuriose Lietuvos savanorius atstovauja panevėžiečiai. Šiame kelionei į Latviją, deja, pinigų neatsirado, bet savanoriai nusprendė: vis tiek dalyvausime, važiuosime už savo lėšas. Galėjo tiesiog numoti ranka ir pasakyti – nėra pinigų, nevažiuojame...

– Kad negalėjome skirti pinigų – negerai, bet tokiais pajėgų kariais aš galiu tik didžiuotis, nes jie yra tikri SAVANORIAI, noriu tai pabrėžti. Savanoriškumo principas yra esminis dalykas. Niekas nesako, kad kaip prieš du dešimtmečius žmonės ėjo ginti savo Tėvynės plikomis rankomis, taip šiandien turi būti. Ne, dabar situacija kitokia, yra ir ginklai, ir technika, ir žmonės parengti ir jie nuolat mokosi, kaupia reikalin-

gą patirtį, bet neužmirškime, kad tikras karys profesionalas yra ne tas, kuris išmano tik savo siaurą karybos sritį, bet kuris supranta, kad jo tarnybos prasmė – Tėvynės gynība. Pilietis ir patriotas, nesidrovėkime šitų sąvokų, nors kam jos ir ne visai patinka.

Jeigu viską vertinsime tokiu požiūriu, tai ir ekonominis sunkmetis pasirodys ne toks jau baisus; krizė atėjo, ji ir praeis, o mes gyvensime toliau, čia, šiandien, rytoj, ir dirbsime savo darbus, vykdysime pareigas.

Stinga lėšų, atsisakome, ko galime atsisakyti. Mažiau dalyvausime visuomeniniuose renginiuose, organizuojame kuklesnes sporto žaidynes, bet pagrindinis mūsų principas: Savanorių pajėgos – tai kariai savanoriai nesikeičia. Jeigu Lietuvos pilietis atėjo į KASP, mes viską padarysime, kad jis taptų tikru kariu savanoriu, savosios Tėvynės gynėju ir sąmoningu piliečiu. Savanorių pajėgos ne kokia saugos firma, todėl ir siekiame, kad kovinis rengimas būtų harmoningai suderintas su pilietiškumo, patriotizmo ugdymu, savanorio asmenybės dvasiniu ir fiziniu tobulėjimu.

Iš Norvegijos – be rekordo, bet...

Lietuvos šuolių su virve asociacijos prezidentė Evelina Jasukynaitė

Ats. ltn. Aivaras BAGDONAS

Karo policijos kuopos savanoris

Rugpjūčio 15-oji tapo neeilinės kelionės pradžia keletui ekstremalaus laisvalaikio entuziastų. Dvylika žmonių, šeši maišai amunicijos, pusantro kilometro virvės... Taip pačia bendriausia prasme galima apibūdinti Lietuvos šuolių su virve asociacijos suburtą komandą, mikroautobusu iš Panevėžio išvykusią Norvegijos link.

Į komandos sudėtį pateko ir du Krašto apsaugos savanorių pajėgų kariai – šuolių su virve Lietuvo-

je pradininkas, Didžiosios Kovos rinktinės karo policijos kuopos savanoris eil. Arvydas Vasiliauskas bei Dariaus ir Girėno rinktinės Jonavos kuopos savanoris, šuolių su virve entuziastas gr. Dainius Pilypas. Kartu su kitais komandos nariais savanoriai į šią kelionę laisvu nuo tarnybos metu išvyko vedini vieno tikslo – atlikti šuolį su virve nuo 1110 metrų aukščio Kjerago uolos. Lietuviai ketino sumušti Benui Osmanui priklausantį 270 metrų laisvo kritimo su virve pasaulio rekordą. Po šuolio nuo Kjerago uolos naujasis pasaulio rekordas turėjo pasiekti 500 metrų ribą.

Rekordo pasiekti nepavyko

Visgi atvykus į Norvegiją tapo aišku, kad komandos tikslas sunkiai pasiekiamas. Tai lėmė ribotos lietuvių techninės galimybės bei laiko stygius. Pasak eil. Arvydo Vasiliausko, vien nueiti nuo automobilio iki vietos, kurioje turėjo būti tvirtinama šuoliui skirta įranga, bei grįžti atgal reikėjo 6 valandų. Be to, šuoliui buvo nepalankūs ir vėjuotas oras. Savanorio teigimu, lietuvių atsigabenta įranga buvo pritaikyta geroms oro sąlygoms. Gero oro lietuvių komandai, deja, taip ir nepavyko sulaukti.

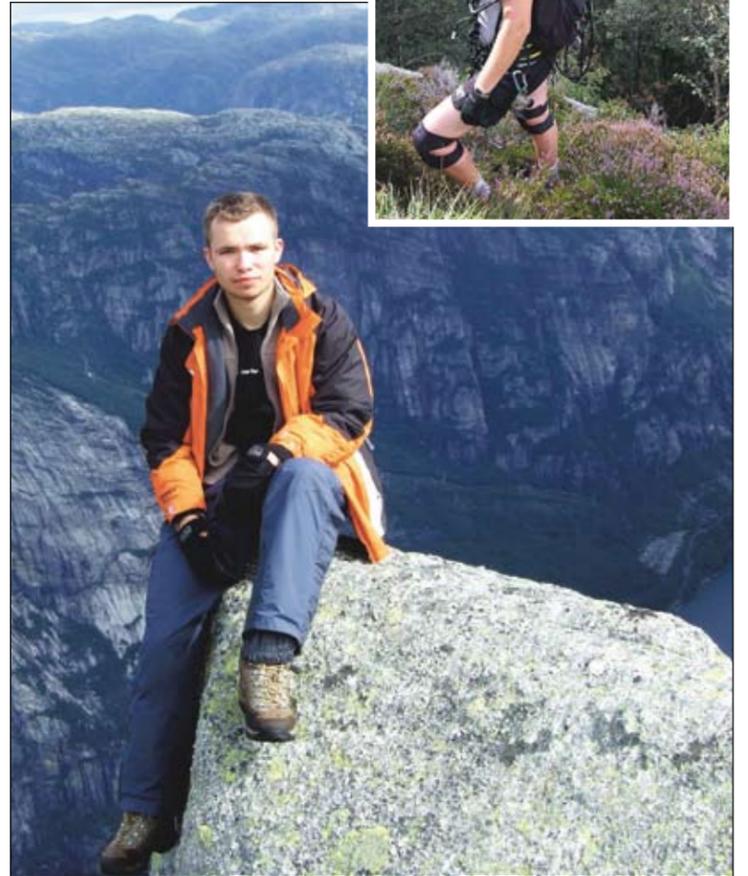
Rugpjūčio 25-osios vakarą komanda grįžo namo nepasiekusi užsibrėžto tikslo. Tačiau nepaisant nesėkmės, mūsiškiai liko kupini valios ir ryžto šiemet nepasiektą tikslą realizuoti jau kitąmet. Tam pradedama ruoštis jau dabar – peržiūrimas būtinos įrangos sąrašas, kitais metais planuojama skirti daugiau laiko ir pan. Pasak gr. Dainiaus Pilypo, šių metų ekspedicija į Norvegiją laikytina žvalgybine. Jos metu išmokta pamoka, kitais metais neabejotinai padėsianti atlikti šuolį nuo Kjerago uolos.

Vietoj rekordo – sužadėtuves!

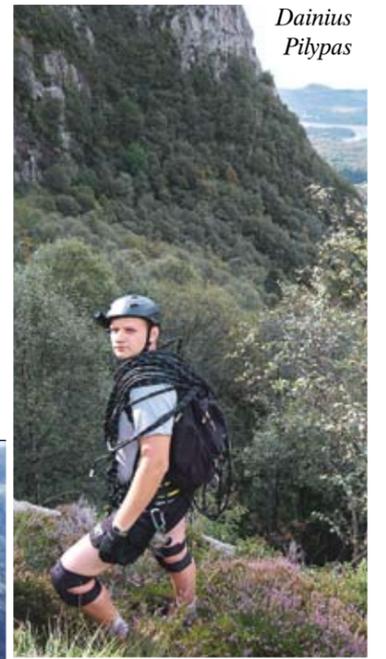
Paklausus eil. Arvydo Vasiliausko, šių metų liepos 25 d. nustebinusio Vilniaus gyventojus ir miesto svečius šuoliu nuo 125 metrų aukščio prekybos centro „Europa“, ar po nepasisekusios kelionės į Norvegiją nekankina apmaudas, savanorio pateiktas atsakymas buvo kiek netikėtas.

Pasak jo, net ir nepavykus atlikti šuolio, tiek jo, tiek kitų ekspedicijos dalyvių nuotaika liko itin pakili. „Uolos nepavyko įveikti šuoliu, visgi ji nugalėta piršlybomis“, – pridūrė savanoris.

Ant Kjerago uolos eil. Arvydas Vasiliauskas pasipiršo Lietuvos šuolių su virve asociacijos prezidentei Evelinai Jasukynaitėi. Koks buvo merginos atsakymas, sprendžiant iš pakilios karo policijos kuopos kario nuotaikos, nuspėti nesunku.

Arvydas Vasiliauskas

Dainius Pilypas

Alytuje, Artūrai Sakalauskui atminti

Savanorio Artūro Sakalausko pagerbimas Alytuje. Centre – KPAT viršininko pavaduotojas plk. Arūnas Dudavičius, Pranas ir Genovaitė Sakalauskai

Autorės nuotr.

Asta KAZLAUSKIENĖ

Dainavos rinktinė

Futbolo turnyras

Rugpjūčio mėn. Dainavos rinktinėje vyko 15-asis Artūro Sakalausko futbolo turnyras, kuriame dalyvavo Dainavos, Dariaus ir Girėno, Žemaičių ir Didžiosios Kovos savanorių rinktinių komandos. Varžybas stebėjo Artūro tėvai ir sesuo. Turėję iškovoję (jau ketvirtą kartą) Didžiosios Kovos rinktinės futbolininkai, finale įveikę Dariaus ir Girėno rinktinės komandą. Trečioji vieta atiteko žemaičiams, nugalėjusiems turnyro šeimininkus.

18-ųjų žūties metinių minėjimas

Rugpjūčio 21 dieną Alytuje paminėtos savanorio A. Sakalausko 18-osios žūties metinės. Angelų Sargų bažnyčioje aukotos mišios. Kunigas Miroslavas Dovda kreipėsi į visus susirinkusius pagerbti savanorio atminimo: „Žmogus turi tai, ko neturi net angelai, – galimybę rinktis. Šiandien minime datą, kai žmogus atsisakė meilės sau. Mokykite ir raginkite kitus savo išmintimi, darykit gerus darbus ir rodykite savo meilę. Tikėjimas be darbų yra miręs.“

„Rugpjūtis, žvaigždės dega, krenta, ir užgęsta... Ir tu, Artūrai, žvaigždele degei tą naktį. Nurimus pučui jau daina skambėjo – visi kartojo žodį laisvė“, – tokiais žodžiais prasidėjo minėjimas, skirtas A. Sakalausko atminimui. Tai ištrauka iš G. Sakalauskieneš sukurto eilėraščio.

– Kas nepažinojo Artūro gyvo, pažino iš kasmetinių jo atminties paminėjimų, – teigė renginį vedęs kpt. Kęstutis Pileckas.

Savanorio motina Genovaitė Sakalauskiene taip pat prabilo eilėmis. Jas pradėjusi rašyti po sūnaus žūties. Prieš pora metų ji yra išleidusi poezijos rinkinį „Motinos rauda“.

Pagerbti savanorio atminimo atvyko KASP vadas plk. Antanas Plieskis, buvęs Alytaus rinktinės vadas plk. Arūnas Dudavičius, Alytaus miesto ir apskrities valdžios atstovai.

Dainininkė Veronika Povilionienė atliko keletą kūrybinių, skaitė eiles ir neslėpė motiniškų jausmų, kadangi vienas jos sūnų yra pasirinkęs karininko profesiją ir šiuo metu ruošiasi misijai Afganistane.

Susirinkusieji prie savanorio kapo sugiedojo Lietuvos himną. A. Sakalausko amžino poilsio vietą minėjimo dalyviai papuošė gėlėmis.

Dubingiai. Radvilos

Saulėtą rugsėjo 5-osios šeštadienį Dubingių piliavietėje perlaidoti Mikalojaus Radvilos Juodojo, Mikalojaus Radvilos Rudojo, dar dviejų Mikalojų – Rudojo sūnaus bei anūko – palaikai.

Radvilų perlaidojimas Dubingiuose

Vrš. Eugenijaus Žygaičio nuotr.

Ats. kpt. **Vytautas VOVERIS**
„Savanas“ redaktorius

Garsiausia Lietuvos giminė

Kunigaikščiai Radvilos ištisus šimtmečius buvo garsiausia ir įtakingiausia Lietuvos didikų giminė. Sukaupę milžiniškus turtus, Lietuvos valstybėje, o vėliau ir Žečpospolitoje, užimdami įtakingiausių urėdus (postus), susigiminiavę su kitomis garsiomis šeimomis, išgyvenę pakilimo bei smukimo laikotarpius, jie ir šiandien prisimenami Lietuvoje, Lenkijoje, o gudai laiko juos žymiausia Gudijos didikų gimine ir kruopščiai restauruoja didingą Radvilų pilį Nesvyžiuje.

Plati Radvilų giminė buvo suskilusi į keletą šakų; Dubingiuose perlaidoti Radvilos priklausė Biržų ir Dubingių (Rudasis) bei Nesvyžiaus (Juodasis) šakoms. Biržų ir Dubingių šakos palikuonys seniai išnykę, vyriškoji linija baigėsi 1667 m., moteriškoji – 1695 m.

Ne vienas Radvila daug nusipelnė Lietuvos valstybei. Radvilos buvo tipiški vytautinės Lietuvos palikuonys ir jos idėjos puoselėtojai; valstybės apie kurią Vincas Mikolaitis-Putinas sakė taip: „Vytau-

tinės Lietuvos tragiška klaida buvo ta, kad valstybei buvo aukojama viskas, o tautai nieko. Ir šiandien jau kai kas pamiršta, kad turime ne tik valstybę, bet ir tautą“.

Nuopelnai valstybei neabejotini, tačiau jeigu mes vadovaušimės (o kada nors teks vadovautis) to paties Mykoloičio-Putino mintimi, kad valstybė „ne biurokratizmui auginti, bet tautinei kultūrai kurti. Valstybė tarnauja tautai, o ne tauta valstybei“, tai Radvilos ypatingo susižavėjimo nekelia, jų nuopelnai lietuvių tautai, lietuvių kultūrai, lietuvių kalbai nežinomi. Bet užmiršti Radvilų nevertėtų ar elgtis kaip Tomas Venclova, gudams „padovanojęs“ Igną Domeiką... Kas mūsų – tai mūsų.

Pusbroliai

Biržų ir Dubingių šaka prasidėjo nuo Jurgio I Radvilos Lietuvos Heraklio, Mikalojaus II Radvilos ir Sofijos Manvydaitės jauniausiojo sūnaus. Mikalojus V Rudasis ir Barbora Radvilaitė – Jurgio I vaikai, o Mikalojus VI Juodasis – jų pusbrolis, Jono II Radvilos Barzdociaus ir Onos Kiškaitės sūnus.

Abu Radvilos – Juodasis ir Rudasis – įnirtingai priešinosi lenkų

kėslams Lietuvai primesti uniją ir paversti Lenkiją bei Lietuvą viena valstybe, o lietuvius ir lenkus – viena tauta, tačiau Liublino unija, pasirodė, neišvengiama. Lenkai gviesėsi Lietuvos žemių (pirmiausia Valuinės), teisės apsigyventi Lietuvoje ir užimti čia valstybines pareigas, o lietuviams bajorams kėlė nerimą vis labiau stiprėjanti ir agresyvi Maskva. 1563 m. rusai užgrobė Polocką ir greitai ten įvedė savo tvarką: miesto gyventojus žydus paskandino Dauguvoje, katalikų vienuolius išpjovė, lenkus išvarė namo, lietuvius išsivežė į Maskvą. Nuo Polocko netoli ir Vilnius, tačiau jau kitais metais etmonas Radvila Rudasis, teturėdamas vos 4 000 karių prie Ulos sumušė 30 000 rusų armiją. Antroji rusų armija, išgirdusi apie pirmosios pralaimėjimą, viską metusi, pabėgo. Tačiau Lietuva nepajėgė nei Polocko atgauti, nei išvaryti rusų iš Livonijos, nes bajorai atsisakė toliau kariauti.

Žygmantas Augustas sulaužė priesaiką saugoti Lietuvos žemių vientisumą ir prijungė prie Lenkijos ukrainietiškas Valuinės, Podolės, Kijevo vaivadijas ir Palenkės vaivadiją – etninę baltų (jotvingių) žemę, suprasdamas, kad be šių te-

ritorių Lietuva nepajėgė priešintis rusų agresijai ir taps sukalbamesnė, pasirašys uniją.

Liublino unija liko nepatenkintos abi pusės: lenkai, kad Lietuva ir toliau lieka savarankiška, lietuviams – kad to savarankiškumo per mažai. Lietuvos savarankiškumą labiausiai gynė Radvilos, tačiau ne tik jie. Priešinosi ir kiti. Brastos seniūnas, Lietuvos pakancleris Eustachas Valavičius vienas pirmųjų verčiamas prisiekti Lenkijai, pareiškė: „Aš prisiekiau Lietuvai, kaip man dabar prisiekti Lenkijai, darykite su manim ką norite, prisiekti Lenkijai negaliu“.

Juodasis ir Rudasis skatino reformaciją. Idėja gera ir naudinga, reformacijai įsigalėjus, Lietuva bent tikėjimo reikaluose neturėtų nieko bendro su katalikiška Lenkija. Deja, Juodajam ir Rudajam mirus, reformacija Lietuvoje praktiškai žlugo, o Juodojo sūnus Jurgis III persimetė į katalikybę, vos sulaukęs 24 metų tapo Vilniaus vyskupu (jis juk Radvila!), atiminėjo ir viešai degino reformatų knygas. Rudojo sūnus Kristupas Radvila Perkūnas pasižymėjo karuose prieš rusus, švedus (už tai pramintas Perkūnu), vadovavo Lietuvos reformatams, siekė Vilniuje įkurti aukštąją reformatų mokyklą, tačiau jėzuitų intrigos sužlugdė šį sumanymą.

Kaip mes šiandien bevertintume vieną ar kitą Radvilą (o būta jų ir šiokių, ir tokių. Antai Martynas Radvila, susipykęs su protu, tvirtino, kad prieš gimdamas Radvila jis buvęs tilvikas, tai rodo jo nosis, o dabar jis geidaujais būti ne Radvila, bet žydu), jų iš Lietuvos istorijos neišbrauks niekas.

Radvilų mentalitetas atsiskleidžia jų pačių raštuose laiškuose, kurių keletą čia ir pateikiame.

Lietuvos didžiojo vėliavininko kunigaikščio Jeronimo Radvilos laiškas

Apsaugos vadui Moršeidui Pone Moršeidai!

Kadangi matau, jog nei garbės jausmas, nei įkalbinėjimai, nei mano malonė, o dar labiau priesaika negali sulaukyti Tamstos nuo girtavimo, nes ne tik Tamsta dėl šio karininkui nederančio, netgi velniškai ydingo įpročio prarandi sveikatą ir garbę, bet ir tuos, kuriuos noriu laikyti ir laikysiu lygiais Tamstai, skatini girtauti, pats blogai

elgdamasis ir nevykdydamas mano įsakymo tokius bausti; tad savo ranka čia surašau Tamstai pasirinkti vieną iš dviejų dalykų, kuriuos kaip Radvila galiu pasiūlyti: arba kaip mano įsakymų priešininkui supūti grandinėse, arba gerti tik vandenį po praeiksmų, kad kitu gėrimu Tamsta paspringsi. Ši sąlyga galioja ir tuo atveju, jeigu pats nustojęs gerti nebausi savo komandos žmonių mano įvesta bausme, tai yra pažeminimu tarnyboje arba sausomis rykštėmis, nesigalėdamas nei vieno praeikto girtuoklio. Kaip matau, girtavimas paveikė Tamstos protą, jeigu geru elgesiu nenori patirti savo laimės, kurią turi ir kurią gali turėti, tad patikinu Tamstą, kad priešindamasis mano sprendimui patirsi ją savo noru. Be to, taip pat įsakiau, kad bereitoriaus ir jo žmonos taip pat nebeliktų. Kiekvienas gali siuntinėti žmones maisto atsargų pats nevažinėdamas, tačiau ne mano į maniežą atiduotais arkliais, kad mirdamas matytų jo sielos tykojančių tiek velnių, kiek yra lašų daugybėje gėralo, kurį jais atgabens. Tai, ką rašau, nėra tušti juokai, jeigu nuo šiol mano draudimai nebus vykdomi ne tik dėl akių, bet ir iš tikrųjų, kaip žmogus doras ir blaivininkas įsiuos keršto ir susidorosiu su pragariškomis slaptomis išgertuvėmis. Prisiekiu Radvilos žodžiu, kad siunčiu paskutinį įspėjimą, o paskiau jau, patikinu, įsiuos priemonių.

Rašyta Slucke 1751 m. rugsėjo 19 d.

Kričevo gubernatoriui Celeckiu Prakilnusi ir Maloningasis Pone Gubernatoriui!

Ne be priežasties čia primenu Prakilniojo Pono pareigas, nes visi mano ankstesni sąžiningi ir pagrįsti įspėjimai niekuomet nedavė jokių tikrų rezultatų. Tuomet iš pagarbos Jums sugalvojau kreiptis ir su kuo geriausiai ketinimais įspėti, kad, Prakilnusi Pone, dviejų savaičių in spatio [laikotarpiu] galėsi pasi-džiaugti neišvengiamais šimtu vėzdų, jeigu man į Slucką nebus pristatyta jau seniai paruošta degtinė. Be to, ir vėliau panašiai Jums pasitarnausiu, jeigu savo noru arba priverstinai nesiteiksi atlyginti šioje smuklėje trūkstančios degtinės. Paliėku tai teisingam Prakilniojo Pono sprendimui ir esu nuolankus Prakilniojo Pono tarnas ir kt.

Iš Slucko, 1746 m. birželio 7 d.

Kalbos kertelė

Mintimis nuo Tilžės iki „Tilžės“. Pilnametystės belaukiant...

Ats. ltn. dr. **Vidmantas KUPREVIČIUS**

Didžiosios Kovos rinktinė, LKSD

Istorikai telaužo ietis, ar, pasak baibokėno „Dievų miško“ autoriaus Balio Sruogos, suaugę galvom baras profesorai dėl istorinės Tilžės akto svarbos, tačiau, prie Nemuno intako Tilžės upelio stūksančiame mieste, iš kur Didžiojon Lietuvon knygnešiai leido lietuviškas knygas pasižmonėt, kur buvo 1918 metais irgi pasirašytas aktas gerokai sujodinęs Mažosios Lietuvos lie-

tuvišką dauguomenę: „Atsižvelgdami į tai, kad viskas, kas yra, turi teisę gyvuoti, ir tai, kad mes lietuviai čionai Prūsų Lietuvoj gyvenantieji, sudarome šito krašto gyventojų dauguomenę, reikalaujame mes remdamies ant Vilsono Tautų paties apsisprendimo teisės, priglaudimą Mažosios Lietuvos prie Didžiosios Lietuvos. Visi savo parašu šitą pareiškimą priimantieji pasižada visas savo jėgas už įvykdinimą minėtojo siekio pašvęsti. Tilžėje, lapkričio 30 d. 1918 mt. Prūsų Lietuvos Tautinė Taryba.“

Tačiau dabar – ne apie tai, o apie kalbą, apie gražius ir paprastus žodelyčius žodžius: IKI (kada prielinksnis, kada – jungtukas, kada prieveiksmis), o NESULAUKE – dalyvis. Išsyk pasakytina, jog šiedu niekada negali pavaiduoti vienas kito. O todėl ir tegali būti pasakyta, jog ASMENIMS, NESULAUKUSIEMS 18-OS METŲ, SVAIGALAI IR RŪKALAI NEPARDUODAMI (ASMENIMS, KURIEMS NESUKAKO 18-A...; ...KURIEMS NESUĖJO 18-A...) Gražių bei prasmingų sakinių, iš tarmės, tau-

tosakos, senųjų žodynų daug pasikaityt galim pamatiniam lietuvių tekste (taip prof. Viktorija Daujotytė apibūdino tezaurą, akademinį 20-tomį „Lietuvių kalbos žodyną“; sakiniai – iš pastarojo svetainės www.lkz.lt): Sveiks ir tu, žmogau, sulaukęs vasarą mielą (Kristijono Doneičio Tolminkiemio rašyta); Laukiu iki sulaukiant [byla Karaliaučiu spaustas Pilypo Ruigio lietuviškai vokiškas bei vokiškai lietuviškas žodynas]; kalbininko Jono Jablonskio užrašyta vestulinė daina aidi: Užugdžiau dukrelę vienturėlę, sulaukiau piršlelių puikorėlių... O anykštėnas vyskupas Antanas Baranauskas, lietuviškuos Seinuos žemišką kelionę baigęs, gimtąjį šilėį

mena: Rausvasai žiemos lapas sulaukdavęs žalio Kodėl pavadinime Tilžė minima? Todėl, džiugu, jog verslininkai taip gražiai krautuvę pavadinu, Šiauliuos, prie Tilžės-Rygos kelio pastatę, – ir žodis teisingas, ir reikšmingus įvykius primena. (Ir skriaudą, sovietų po Antrojo pasaulinio karo padarytą Mažosios Lietuvos vietovardžiams, tarsi kiek maldo...) O kitiems statytojams-vadintojams (ir kultūriškai kitokiems, deja...) linkėčiau sulaukti savotiškos pilnametystės, brandos, bent mini...Kad lietuviškas žodis, visokių akropolių, ermitažų, maksimų, babilonų ir t.t. pakampėn įstumtas, neverktų...

LLKS 60-MEČIUI Partizanų rugsėjis

1944 m.

Alytaus apskrityje rusų daliniai per masines sodybų kratas sulaukė ir pasiuntė į Raudonąją armiją apie 500 lietuvių.

Partizanai užėmė Ukmergės apskrities Balninkų miestelį.

Kelyje iš Pagirių į Ukmergę partizanai surengė pasala ir užmušė tris kolaborantus: Aukščiausiosios tarybos deputatą Dambruską, Pagirių valsčiaus partorgą Vasiliauską, apskrities komjaunimo sekretorę Ragauskaitę.

Alytaus apskrities Merkinės valsčiaus Bugonių kaime susirinko apie 100 vyrų, nusprendusių ginklu priešintis okupantams. Susidarė du būriai, vadovaujami Juliaus Mikalio ir Jono Kudarausko.

Trakų apskrities Onuškio valsčiuje pradėjo veikti Juozo Matukevičiaus-Vilko 40 partizanų būrys.

1945 m.

Šilutės apskrities Švėkšnos valsčiuje partizanai nušovė 3 stribus, o suimtą milicininką sušaudė.

Žemaičių legionui ėmė vadovauti mjr. Jonas Seimaška-Liepa.

Adolfas Ramanauskas-Vanagas paskirtas Dzūkų grupės Merkio rinktinės vadu.

Marijampolės apskrities Skardupių kaime įsteigtas Lietuvos išlaisvinimo komitetas, kurio pirmininku tapo plk. Liudas Butkevičius-Luobas.

Panevėžio apskrities Naujamiesčio valsčiuje gausūs rusų daliniai apsupo mjr. Petro Januškevičiaus-Tėvo 18 vyrų būrį. Žuvo būrio vadas ir 9 partizanai.

Latvijoje, Raudinės miške Raudonosios armijos daliniai užpuolė Vytauto apygardos Lokio rinktinės bazę. Žuvo daugiau kaip 10 partizanų. Rinktinės vadas, 1918 metų savanoris-kūrėjas Antanas Streikus-Tamošiukas su kulkosvaidžiu dengė rinktinės atsitraukimą. Pasibaigus šoviniams, nenorėdamas pasiduoti į priešų nelaisvę, susisprogdino

1946 m.

Alytaus apskrities Balbieriškio valsčiuje partizanai sunaikino iš Vilniaus atvykusį LKP CK pareigūną Bobrikovą bei jį lydėjusius apskrities komjaunimo sekretorių Jucį, 3 stribus ir milicininką.

Iš Lydzio, Šerno, Žalčio, Vytauto Didžiojo, Lietuvos laisvės gynėjų rinktinių sudaryta Jungtinė Kęstučio rinktinė, kurios vadu tapo ltn. Juozas Kasperas-Visvydas.

Partizanai užėmė Vilkaviškio apskrities Gižų miestelį.

Jono Survilos-Šarūno būrys užėmė Siesikų miestelį, sudegino enkavėdistų pastatą, sunaikino keletą kolaborantų.

Tauro apygardos vadas Antanas Baltūsis-Žvejys įsakė naikinti stribų būstines.

1947 m.

Į nelaisvę pateko Kęstučio apygardos Povilo Lukšio rinktinės vadas j. ltn. Antanas Ragauskas-Rugelis, nuvykęs į Vilnių sunaikinti okupantų agentų smogikų gaujos vadeiva tapusio išdaviko Dalboko.

Dainavos apygardos vadu tapo Adolfas Ramanauskas-Vanagas.

Dainavos apygardos Šarūno rinktinei pradėjo vadovauti Benediktas Labėnas-Kariūnas.

Žuvo Vyčio apygardos vado pavaduotojas Jonas Survila-Šarūnas, jo pareigas perėmė ltn. Petras Blička.

1948 m.

Okupantų agentai smogikai išžudė Didžios Kovos apygardos A rinktinės Antano Praškevičiaus-Narsuolio ir Jono Černiausko-Vaidoto būrių partizanus. Žudynes suorganizavo rusų agentas provokatorius Algimantas Zaskevičius.

Didžiosios Kovos apygardos vado Alfonso Morkūno-Plieno įsakymu apygardos B rinktinė pertvarkyta į apygardą.

Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės vadu paskirtas Vaclovas Voveris-Žaibas.

1949 m.

Kaltinėnų valsčiuje mūšyje žuvo Vakarų (Jūros) srities vadas kpt. Aleksandras Milaševičius-Vairas. Išdavikai – broliai Orlingiai. Karo lauko teismo sprendimu du sušaudyti, trečiasis, nuteistas pakarti, pabėgo.

Vakarų sričiai pradėjo vadovauti Vaclovas Ivanauskas-Gintautas.

Šimonių girioje vyko Rytų Lietuvos partizanų vadų sąskrydis.

Rusų kariuomenė užpuolė Pietų Lietuvos srities vadavietę Aly-

taus apskrities Kalesninkų miške. Žuvo LLKS igaliotinis užsieniui Kazys Pyplys-Mažytis. Srities vadavietė perkelta į Janonių kaimą netoli Jiezno.

Utenos apskrityje rusai užpuolė Vytauto apygardos Liūto rinktinės vadavietę. Žuvo rinktinės vadas Jonas Morkūnas-Viesulas ir dar šeši partizanai.

Šakių apskrities Jankų valsčiuje sužeistas nusišovė Tauro apygardos vadas Aleksandras Grybinas-Faustas.

1950 m.

Masiniai Lietuvos gyventojų trėmimai į Sibirą.

Adolfo Ramanausko-Vanago įsakymu sušauktas Pietų (Nemuno) srities vadų pasitarimas.

Žuvo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vadas Feliksas Žindzius-Tigras.

1951 m.

Marijampolės apskrities Veiverių valsčiuje žuvo LLKS atstovas užsieniui part. mjr. Juozas Lukša-Mykolaitis. Išdavė Jonas Kukauskas.

Seirijų valsčiuje žuvo Dainavos apygardos vadas Juozas Gegužis-Diemedis.

Girkančių miške netoli Akmenės žuvo Priskėlimo apygardos Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabas. Štabą vėl atkūrė Balys Kriščiūnas-Punktukas.

1952 m.

Žuvo Rytų Lietuvos srities visuomeninės dalies viršininkas, laikraščio „Laisvės kova“ redaktorius, rašytojas part. kpt. Bronius Krivickas-Vilnius.

Netoli Dotnuvos žuvo buvęs Priskėlimo apygardos vadas, Povilo Lukšio rinktinės vadas part. ltn. Juozas Paliūnas-Rytas. Išdavė provokatorius Remeika-Čiesnyj.

1953 m.

Žuvo Kęstučio apygardos štabo viršininkas Jonas Vilčinskas-Algirdas.

1954 m.

Žuvo paskutinieji Dainavos apygardos partizanai

1962 m.

Suimtas paskutinis Priskėlimo apygardos partizanas Pranas Prūsaitis-Lapė. Sušaudytas po metų.

Ats. mjr. Antanas Pranskūnas

2009 m. rugsėjo 4 d. mirė ats. mjr. Antanas Pranskūnas.

A. Pranskūnas gimė 1944 m. liepos 16 d. Biržų apskrities Jodeišių kaime, 1963 m. baigė Pasvalio vidurinę mokyklą, 1963-1966 m. mokėsi Daugpilio aviacijos technikos karo mokykloje (aviacijos prietaisų ir elektros įrenginių eksploatacijos specialybė).

Nuo 1966 m. iki 1990 m. tarnavo Sovietinės armijos aviacijos daliniuose Gruzijoje, Čiukotkoje, Vengrijoje. Tarnybą baigė 1990 m. Panevėžio karinėje aviacijos remonto įmonėje, turėdamas majoro laipsnį.

Tarnybą Lietuvos kariuomenėje pradėjo 1991 m. Panevėžio savanorių rinktinėje.

1991 m. rugpjūčio 23 d. paskirtas SKAT Panevėžio rinktinės štabo viršininku. Nuo 1996 m. vasario 5 d. laikinai vykdė Panevėžio ATG rinktinės vado pareigas. 1997 m. birželio 2 d. išleistas į atsargą.

Būdamas atsargoje ilgą laiką vadovavo Lietuvos rezervu karių asociacijos Panevėžio skyriui.

Apdovanotas Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos atminimo ženklu.

Mirus ats. mjr. Antanui Pranskūnui reiškiamo nuoširdžių užuojautą velionio šeimai ir artimiesiems.

Vyčio apygardos 5-oji rinktinė

*Išėjus artimam žmogui lieka tuštuma...
Tegul ją bent akimirakai užpildo ir širdies gėlą sušvelnina
nuoširdi užuojauta. Šią sunkią netekties valandą užjaučiame
srž. Galingą Baltušienę dėl brolio mirties.*

LDK Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas

Dėl tėvelio mirties nuoširdžiai užjaučiame vrš. Denisą Navickį.

LDK Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas

*Nuoširdžiai užjaučiame vyr. ltn. Tomą Balsevičių
dėl tėvelio mirties. Telydi Jus ir Jūsų artimuosius paguoda ir
dvasios stiprybę šią sunkią netekties valandą.*

Žemaičių apygardos 3-ioji rinktinė

*Skaudžią netekties valandą, mirus vyrui, nuoširdžiai užjaučiame
dragūnų mokojo bataliono darbuotoją Nijolę Gajauskienę.*

LDK Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas

Mobilios vasaros stovyklos

Lauryna BALTRIMAITĖ

Žemaičių rinktinė

Šiais metais, kaip ir kasmet, Žemaičių savanorių rinktinė talkininkavo Žemaitijos šaulių rinktinei organizuojant mobilias vasaros stovyklas.

Viena stovykla surengta liepos 6-12 d. Telšių rajono Kveilių kaime ir liepos 27-rugpjūčio 2 d. Mažeikių rajone, Židikuose. Mūsų rinktinė stovyklautojams paskolino

karines palapines. Savanoriai darbuos stovyklose instruktoriais ir stengėsi kuo plačiau bei išsamiau supažindinti jaunuosius šaulius, moksleivius su Lietuvos kariuomenės, kariškių gyvenimu, kario savanorio tarnybos prasme.

Neabejingi stovyklautojams liko ir KPAT atstovai, kurie rugpjūčio 28 d. surengė karinių estafečių varžybas.

Plateliuose prisiminta Lietuvos laisvės armija

Prie paminklo Lietuvos laisvės armijai Plateliuose

Kpt. Ramūnas RAZGUS

Žemaičių rinktinės štabas

Rugpjūčio 22 d. Plungės rajone, Plateliuose, paminėtas Lietuvos Laisvės armijos (LLA) „Vanagu“ 65 metų jubiliejus. Po mišių už žuvusius, surengtas mitingas prie LLA paminklo, išklaudyta jaunųjų „vanagų“ atskaita. Vėliau šventiniai renginiai tęsėsi Platelių jachtklube, kur dainavo tremtinių ir politinių kalinių chorai, grojo Alminų kaimo kapela, saviveiklininkai rodė Lietuvos partizanų kovų su okupantais rusais vaizdus.

Lietuvos Laisvės Armija įkurta vokiečių okupacijos metais – 1941

m. gruodžio mėnesį Vilniuje, Kazio Veverskio iniciatyva. Nuo pat įsikūrimo dienos tai buvo karinė organizacija, pirmenybę teikianti ginkluotai kovai už Lietuvos nepriklausomybę. Teritoriniu atžvilgiu LLA sudarė keturios apygardos: Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių, žmonės suskirstyti į du sektorius: OS (organizacinį) ir VS („Vanagus“)

„Vanagai“ – partizanų būriai, vykdantys reguliariosios kariuomenės funkcijas ir veikiantys pagal situaciją – kariaujantys pozicinią arba partizaninį karą.

2005 m. balandžio 9 d. atkurta visuomeninė organizacija – LLA karių ir rėmėjų sąjunga.

Sibiro dienoraštis

Gr. Agnė ŠLAPOKAITĖ

Dariaus ir Girėno rinktinės ŠAK kuopa

2009 08 06, šeštoji diena

Koks sunkus rytas! Skauda kojas, todėl teko likti džiovinti drabužių, batų ir palapinių. Gerai, kad su manimi pasiliko ir Laura, ne taip liūdna. Guodė tik tai, kad Gintautas pasiūlė nueiti dar kartą pas tą lietuvį. Rado me, tik koks jis lietuvis! Čia gimęs ir užaugęs, lietuviškai nebemoka, tautinės savimonės jokios, bet sutiko mums padėti tvarkyti kapinaites. Kai likome vienos, ėmėm džiovinti drabužius... Priėjo mergaitė ir paklausė: „Ar jūs čia pardavinėjate?“ Norėjosi kuo greičiau iš čia išvykti. Gerai, kad taip ir atsitiko. Vaikiniai surado transportą ir mes pajudėjome. Pasukus iš pagrindinio kelio, prasidėjo kelias į niekur, ne labai jauku, kai 15 km spinduliu nėra nė gyvos dvasios. Bet tikslas, dėl kurio atvažiavome, neleidžia daug apie tai galvoti, turime dar daug nuveikti...

2009 08 07, septintoji diena

Nuo stovyklos iki kapinių 5 km, todėl neėmėme maisto, tik 3 buteliukus vandens. Jei ne Gintautas, tų kapinių nebūtume radę. Nes ten likęs tik vienas kryžius, keli kauburėliai ir duobės. Žmonių kaulai... Išvalėme teritoriją ir aptvėrėme tvorele...

Taip atrodo lietuvių kapai Sibire

Lauros Tyrylytės nuotr.

Sumaštėme pastatyti mažą kryželį, bet vėliau sutarėme, kad reikėtų tokio kryžiaus, kuris ne taip greit sunyktų. Iš maumedžio padarėme, maždaug keturių metrų kryžių. pavargome, bet ir labai džiaugėmės padarytu darbu.

2009 08 08, aštuntoji diena

Girdžiu kaip lietaus lašai bamba į palapinę, viliuosi, kad gal nustos, bet išsiropštus iš palapinės, pamatau apsiniaukusį dangų ir suprantu, kad mano norai neišsipildys. Eįjome ilgai, apie 10 km. Negaliu suprasti kaip atsiranda tame kelyje didžiausi grioviai, gal kokios liūtys išplauna? Kojos visai šlapios, bet nuotaika nebloga, kas nors vis pajaukiau, iš manęs irgi pasišaiपो, kad mūsų būrį vadinu kolektyvu. Štai ir Čiaultajaus kaimelis. Pirmasis tikslas: susirasti transportą, nes viešasis transportas jau nebevažiuoja – per vėlu. Atsirado geras žmogus, sutikęs padėti, todėl dar aptvarkėme ten kapinėse stovintį paminklą lietuviams. Kiti spėjo ir su ten gyvenančia lietuve pasikalbėti, nors, sakė, susikalbėti buvo labai sunku, lietuviškumo jokio. Išvykome į Zaiğrajevą, ten pirmą kartą buvo ryšys. Visi suskubome artimesiems pranešti kaip sekasi. O įsikūrus viename kambarėlyje išsėjome ir maštėm, kas mūsų laukia, koks rytoj bus oras...

2009 08 09, devintoji diena

Ir vėl lyja. Gintautas pasako, kad niekur nejudėsime, kai toks oras, beprasmiška. Todėl diena buvo laisva, galėjome pailsėti ir daryti ką norime. Kas nuėjo miestelio apžiūrėti, kas kryžiažodžius sprendė, žodžiu, išsėjome.

2009 08 10, dešimtoji diena

Pabundame kupini jėgų. Elektriniu traukiniu važiuojame į Ilką. Kapines pasiekiam greičiau, jos visai netoli stotelės. Labai gražioje kalno papėdėje, kartu su rusų kapinėmis. Šiose kapinėse nebuvo taip baisu kaip kitose, tik labai liūdna, kad vietiniai ant lietuvių kapelių laidoja savus, bet kai nėra kryžių ir nelabai kas draudžia, nieko nepakeisi. Visi plušėjome, man teko nudažyti kryžių kuris padarytas iš geležinkelio bėgių.. Gerai paplušėjus, atėjo metas pietums, tik nėra kada kaisti puodų, užteks sumuštinų ir sausainių. Gerai, kad Tomas, kai ėjo dažų pirkti, nupirko ir apelsinų.

Dedamės kuprines ir traukiame į kaimelį. O štai ir staigmena – jau 18 valanda, o mums reikia eiti iki Buruno 50 km per taigą. Žinot, kad pati tokio atstumo tikrai neįveiksiu, o ir kiti pavargę, todėl nutarėme ieškoti transporto. Vienas sutiktas žmogus sakė, kad kai lietuviai vežėsi palaikus prieš du dešimtmečius, viską iškasinėjo ir paliko nesutvarkę, o dabar vėl jūs čia. Nors ir priešiška nusiteikęs, jis padėjo surasti transportą. Todėl pasitarę nuvažiavome į Chondagajaus kaimelį kur yra kapinės, kuriose palaidotas Lauros, kuri kartu dalyvavo ekspedicijoje, senelis ir Mariaus draugo teta. Mus ten visi pasitiko šiltai, davė pieno ir net parduotuvę atidarė, kad galėtume duonos nusipirkti. Viskuo apsirūpinę ir įsikūrę, sėdėjome prie laužo, nes jau buvo sutemę ir danguje mirgėjo daugybė žvaigždžių. Naktis labai šalta, bet atsirado drąsuoliai – Pranas, Simona, Laura ir Tomas – kurie ryžosi miegoti po atviru dangum. Lendant į miegmaišį pagalvojau, kad galiu miegoti saugiai, jie mus saugo.

2009 08 11, vienuoliktoji diena

Tik išaušus rytui privažiavo mašina ir pasiūlė pagalbą, tai kol mes ruošėmės, Gintautas, Martynas ir Tomas išvažiavo apžiūrėti kapinių į vadinamąjį septynioliktą kilometrą. Grįžo jie gana greitai, tada visi nuėjome į Chondagajaus kapines. Jose man gniaužė kvapą pagalvojus, kad Laura stovi ant to kapo, kur guli jos senelis. Privažiavo vienas vyras su savo sūnumi ir pasiūlė mums padėti. Pasirodo, jo senelis kažkada vežiodavo tremtinius, taip pat ir lietuvius, dirbti į miškus ir mirdamas jam liepė padėti tiems, kurie čia atvažiavo. Jis su savo žaliu „moskvičiumi“ mane, Laurą ir Gintautą vežė iki kapinių, kurias buvo labai smalsu apžiūrėti. Kelionė šurpi: ta mašina važiuo baisesiu už tanką, per pievą, mišką, užverstą kelią... Per miškus vykome daugiau kaip valandą. Atvažiavę pamatėme kraupų vaizdą. Visur plynas laukas. Kažkada buvo miškas, dabar tik nuvirtę medžiai ant

Ekspedicijos dalyviai pastatė ne vieną kryžių

kapų. Jaučiausi nemagiai prieš kitus, mane atvežė, o jiems teko pėsčiomis eiti... Kaip ir visada buvo bėdų su vandeniu, nes upelis vos 3 cm gylio ir sprindžio pločio. Teko paeiti toliau ir štai tinkama vieta. Suskubome įsirengti, nes visi dar norėjome nueiti į kapines. Štai tos kapinės, apie kurias kalbėjo Arnas. Jis sakė, kad kryžių didybė neprilygs niekam. Penki stovintys kryžiai tikrai įspūdingi.. Ketvirtos kapinės šiandien. Jau maniau, kad vakare visi grius iš nuovargio, bet toli gražu ne. Vaikiniai dvyliktą nakties nusprendė, kad labai nori sutvarkyti tas sudegusias kapines ir išėjo.

2009 08 12, dvyliktoji diena

11 valandą išlėkėme aptvarkyti tų milžiniškų kryžių o po to skubėjome pakuoti daiktus, kad atvažiavus transportui, nereiktų laukti. Vairuotojas pasirodė tik po trijų valandų, bet mes patys buvom kalti, todėl teko nakvoti viešbutyje Ulan Udėje.

2009 08 13, tryliktoji diena

Rytas labai apsiniaukę. Viešbučio administracija perspėjo, kad prie Baikalo bus labai šalta, bet mums nebaisu, išvažiavome. Kelias tolimas, bet neprailgo, vis dainavome dainas. Vairuotojas sako, kad štai kairėje jau matosi Baikalas. Jau tada jis pasirodė nuostabus. Skubėjome apsigyventi ir išbėgome prie Baikalo, tik gaila, kad jau vakaras Man jis pasirodė tarsi jūra, tik nesūri, todėl nusprendžiau išsimaudyti. Tą naktį buvau vienintelė, kuri maudėsi Baikale.

2009 08 14, keturioliktą diena

Visi kaip meškučiai rangomės iš lovelių, nes norisi dar kartelį nueiti prie Baikalo. Todėl aš ir Martynas skubame gaminti pusryčius, kad tik viskas vyktų pagal planą.

Stalas padengtas, laukiam, o staiga įeina visi: Sima laiko tortą, visi vaikinai gėlytes, sudainuoja dainą. Aš nustebusi, nė nesitikėjau, kad kažkas prisimins, jog greitai mano gimtadienis. O be to mane vadinavo žvalgu, nes, atseit, viską žinau ir matau. Ir štai jie padaro nuostabią staigmeną, jaučiuosi laiminga. Gimtadienio prie Baikalo ilgai nepamiršiu. Sukrimtę tortą, nulėkėme prie ežero ir dar šašlyką išsikepėme. Vakare jau turėjome būti Ulan Udėje.

2009 08 15, penkioliktą diena

Ankstvyvas rytas, tačiau žadinti nieko nereikia. Autobusiukas jau laukia, nors išvažiuoti ir nesinori. Štai ir Ulan Udės oro uostas. Laukiame, atiduodame bagažą. Jau lyg ir laikas į lėktuvą, bet tylo, niekas nešaukia, lėktuvas vėluoja, gerai kad tik valandą.

Ir štai vėl Maskva, šurmulyas ir mašinų triukšmas. Nuskubame į ambasadą, škart niekas nepasitiko, todėl išėjome dar kartą pasižvalgyti po Maskvą ir pasirinkti suvenyrų. Grįžus į ambasadą, netikėtai pasitinka ambasadorius. Iš ambasados skubame į stotį, ir štai mes jau traukinyje. Malonu, jog kontrolierė pasisveikina lietuviškai.

2009 08 16, šešioliktą diena

Taip nesinori keltis, dar tik 5,30, bet, deja, reikia. Visi po truputį ruošiasi, laukiame tos akimirkos, kada vėl išvysime artimųjų ir draugų veidus, bet tuo pačiu metu galvoje sukasi vaizdai matyti ir išgyventi tolimojoje Buriatijoje.

Pro traukinio langus jau matome mielus artimųjų ir draugų veidus. Išlipame, o mus pasitinka su lietuviška duona ir druska. Tik automobiliui išriedėjus iš Vilniaus, supratau, kad mes savo darbą padarėme, o antroji ekspedicijos dalis dar tik prasidės...

Savonoris, SL 1469. steigėja Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba. leidžia Krašto apsaugos savanorių pajėgos. Laikraštis išeina vieną kartą per mėnesį.

Eina nuo 1991 02 09

Redakcijos adresas: 2056 Viršuliškių 36, Vilnius, Tel.: 242 77 56. El. paštas: Vilius.Dziavecka@mil.lt Spausdino „Respublikos“ spaustuvė, M.Sleževičiaus g. 7, Vilnius. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 2000 egz. Indeksas 0099

Redaktorius ats. kpt. Vytautas Voveris Korespondentas gr. Vilius Džiavečka Dizainerė Jurgita Šeštokaite

Rinko ir maketavo UAB „Valstiečių laikraštis“ Kaina 1 Lt 20 ct